



**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KATOWICACH**

Katowice, dnia 30 grudnia 2011 r.

RKT-61-23/11/MZ

DECYZJA Nr RKT – 52 / 2011

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz § 2 pkt 4 i § 5 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887),

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko R. W., prowadzącemu działalność gospodarczą jako Prywatne Biuro Podróży Sindbad w O.:

- I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę stosowaną** przez R. W., prowadzącego działalność gospodarczą jako Prywatne Biuro Podróży Sindbad w O. **polegającą na** zamieszczeniu we wzorcu umownym „Warunki uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PBP Sindbad”, stosowanym w obrocie z konsumentami postanowienia o treści: *„Zmianę cen uzasadniają w szczególności: wzrost kursów walut mających wpływ na kalkulację ceny, wzrost cen paliwa, podatków, opłat urzędowych oraz opłat należnych za usługi lotniskowe i klimatyczne”*, co jest niezgodne z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 223 poz. 2268 ze zm.) i stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 powołanej wyżej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i **stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 1 grudnia 2011 r.**
- II. Na podstawie art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2000 r. Nr 98 poz. 1071 ze zm.), w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.) **umarza się** jako bezprzedmiotowe postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczęte przez Prezesa Urzędu przeciwko R. W., prowadzącemu działalność gospodarczą jako Prywatne Biuro Podróży Sindbad w O., w zakresie zarzutu zamieszczenia we wzorcu „Warunki uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PBP Sindbad”, stosowanym w obrocie z konsumentami, postanowień o następującej treści: *„ORGANIZATOR zastrzega sobie prawo zmiany programu i świadczeń imprezy przed jej rozpoczęciem, gdy zmiana ta jest powodowana czynnikami od niego niezależnymi. ORGANIZATOR zobowiązany jest powiadomić pisemnie KLIENTA o tej zmianie niezwłocznie po otrzymaniu informacji na ten temat (...) Jeżeli*

KLIENT w terminie 7 dni od dnia powiadomienia, na piśmie nie sprzeciwi się zmianie, ORGANIZATOR uzna, że wyraził on na nią zgodę.”

- III. Na podstawie art. 105 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2000 r. Nr 98 poz. 1071 ze zm.), w związku z art. 83 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50 poz. 331 ze zm.) **umarza się** jako bezprzedmiotowe postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczęte przez Prezesa Urzędu przeciwko R. W., prowadzącemu działalność gospodarczą jako Prywatne Biuro Podróży Sindbad w O., w zakresie zarzutu zamieszczenia we wzorcu „Warunki uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PBP Sindbad”, stosowanym w obrocie z konsumentami, postanowień o następującej treści: *„KLIENT zobowiązany jest do pokrycia szkód wynikłych w związku ze zniszczeniem mienia oraz szkód wyrządzonych osobom trzecim, w trakcie imprezy, przez KLIENTA lub osoby niepełnoletnie, pozostające pod jego opieką”*.
- IV. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nakłada się na R. W., prowadzącego działalność gospodarczą jako Prywatne Biuro Podróży Sindbad w O. **karę pieniężną** w wysokości **8774 zł** (słownie: ośmiu tysięcy siedemset siedemdziesięciu czterech złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.
- V. Na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz na podstawie art. 264 § 1 ustawy Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.), w związku z art. 83 i art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów postanawia się obciążyć R. W., prowadzącego działalność gospodarczą jako Prywatne Biuro Podróży Sindbad w O. **kosztami przeprowadzonego postępowania** w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i zobowiązać ww. przedsiębiorcę do zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty **23 zł** (słownie: dwudziestu trzech złotych), w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej także „Prezesem Urzędu”) zostało przeprowadzone z urzędu pod sygn. akt RKT-405-04/11/MZ postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy miało miejsce naruszenie chronionych prawem interesów konsumentów uzasadniające podjęcie działań określonych w odrębnych ustawach oraz mające na celu wstępne ustalenie, czy nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przez wybranych przedsiębiorców będących organizatorami turystyki, mających siedzibę na terenie województw opolskiego i śląskiego, w tym R. W., prowadzącego działalność gospodarczą jako Prywatne Biuro Podróży Sindbad w O. (zwanego dalej także „Przedsiębiorcą” lub „Organizatorem”).

W związku z powyższym Postanowieniem nr 1 z dnia 19 sierpnia 2011 r. wszczęto z urzędu przedmiotowe postępowanie (dowód: karty nr 3-4). Postanowieniem nr 2 z tej samej daty (dowód: karta nr 6) zaliczono w poczet dowodów materiały zgromadzone w toku postępowania wyjaśniającego, przeprowadzonego wobec tego Przedsiębiorcy (dowód: karty nr 8-45).

Przedsiębiorcy postawiono zarzuty naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w drodze podejmowania bezprawnych działań godzących w zbiorowe interesy konsumentów polegających na tym, że:

1. w stosowanym w obrocie z konsumentami wzorcu „Warunki uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PBP Sindbad” zamieszczono postanowienie o treści: *„ORGANIZATOR zastrzega sobie prawo zmiany programu i świadczeń imprezy przed jej rozpoczęciem, gdy zmiana ta jest powodowana czynnikami od niego niezależnymi. ORGANIZATOR zobowiązany jest powiadomić pisemnie KLIENTA o tej zmianie niezwłocznie po otrzymaniu informacji na ten temat (...) Jeżeli KLIENT w terminie 7 dni od dnia powiadomienia, na piśmie nie sprzeciwi się zmianie, ORGANIZATOR uzna, że wyraził on na nią zgodę”* ;
2. w stosowanym w obrocie z konsumentami wzorcu „Warunki uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PBP Sindbad” zamieszczono postanowienie o treści: *„KLIENT zobowiązany jest do pokrycia szkód wynikłych w związku ze zniszczeniem mienia oraz szkód wyrządzonych osobom trzecim, w trakcie imprezy, przez KLIENTA lub osoby niepełnoletnie, pozostające pod jego opieką”*,

- które są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.), co może stanowić praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 powołanej wyżej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Przedsiębiorcy postawiono ponadto zarzut naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w drodze podejmowania bezprawnych działań godzących w zbiorowe interesy konsumentów polegających na tym, że w stosowanym w obrocie z konsumentami wzorcu „Warunki uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PBP Sindbad” zamieszczono postanowienie o treści: *„Zmianę cen uzasadniają w szczególności: wzrost kursów walut mających wpływ na kalkulację ceny, wzrost cen paliwa, podatków, opłat urzędowych oraz opłat należnych za usługi lotniskowe i klimatyczne”*, co może być niezgodne z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 223 poz. 2268 ze zm.) i może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Przedsiębiorca ustosunkował się do przedstawionych mu zarzutów w pismach z dn. 02.08.2011 r. (dowód: karty nr 46-79), z dn. 03.10.2011 r. (dowód: karty nr 83-84), z dn. 29.11.2011 r. (dowód: karty 88-91) i z dn. 09.12.2011 r. (dowód: karta nr 94). Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, pismem z dnia 13.12.2011 r. zawiadomiono Przedsiębiorcę o zakończeniu zbierania materiału dowodowego (dowód: karta nr 96). W wyznaczonym terminie Przedsiębiorca nie skorzystał z prawa zapoznania się ze zgromadzonym materiałem dowodowym.

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny.

R. W. prowadzi działalność gospodarczą jako Prywatne Biuro Podróży Sindbad na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez Prezydenta Miasta O. pod nr 226. Przedmiotem działalności jest między innymi działalność organizatorów turystyki i działalność pośredników turystycznych (dowód: karty nr 9-10).

Przedsiębiorca został wpisany pod nr 035 do rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych województwa opolskiego, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r., Nr 223, poz. 2268 ze zm.) – zwanej dalej także „ustawą o usługach turystycznych”.

W zakresie organizacji turystyki przedsiębiorca stosuje następujące umowy i wzorce dokumentów:

1. „Warunki uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PBP Sindbad” – stosowane od dn. 1 stycznia 2011 r.;
2. „Zgłoszenie rezygnacji z udziału w imprezie organizowanej przez Prywatne Biuro Podróży Sindbad” – stosowane od dn. 1 stycznia 2010 r.;
3. „Umowa o świadczenie usług turystycznych” – stosowane od dn. 1 stycznia 2010 r.;
4. „Umowa o świadczeniu usług turystycznych krajowych” – stosowane od dn. 1 stycznia 2010 r.;
5. „Zgłoszenie uczestnictwa w imprezie turystycznej” – stosowane od dn. 1 stycznia 2010 r.

Stosowanie powyższych wzorców w obrocie z konsumentami Organizator potwierdził przedstawiając trzy umowy zawarte w 2010 r. z konsumentami, z zastosowaniem „Warunków uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PBP Sindbad” – obowiązujących od dn. 1 stycznia 2008 r. (dowód: karty nr 28-38) oraz trzy umowy zawarte w 2011 r., z zastosowaniem „Warunków uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PBP Sindbad” – obowiązujących od dn. 1 stycznia 2011 r. (dowód: karty nr 49-79).

Ustalono, że we wzorcu „Warunki uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PBP Sindbad” zamieszczono postanowienia o treści (dowód: karta nr 13):

- „*ORGANIZATOR zastrzega sobie prawo zmiany programu i świadczeń imprezy przed jej rozpoczęciem, gdy zmiana ta jest powodowana czynnikami od niego niezależnymi. ORGANIZATOR zobowiązany jest powiadomić pisemnie KLIENTA o tej zmianie niezwłocznie po otrzymaniu informacji na ten temat (...) Jeżeli KLIENT w terminie 7 dni od dnia powiadomienia, na piśmie nie sprzeciwi się zmianie, ORGANIZATOR uzna, że wyraził on na nią zgodę*” (pkt III ppkt 1),
- „*KLIENT zobowiązany jest do pokrycia szkód wynikłych w związku ze zniszczeniem mienia oraz szkód wyrządzonych osobom trzecim, w trakcie imprezy, przez KLIENTA lub osoby niepełnoletnie, pozostające pod jego opieką*” (pkt X ppkt 8),
- „*Zmianę cen uzasadniają w szczególności: wzrost kursów walut mających wpływ na kalkulację ceny, wzrost cen paliwa, podatków, opłat urzędowych oraz opłat należnych za usługi lotniskowe i klimatyczne*” (pkt III ppkt 4 zd. 2).

W toku postępowania ustalono, iż w latach 2010-2011 nie wystąpił przypadek wzrostu ceny imprezy turystycznej z przyczyn określonych w art. 17 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych ani z żadnej innej przyczyny. Ponadto ustalono, że nie wystąpił „w ciągu ostatnich kilkunastu lat” przypadek zastosowania w praktyce postanowienia zobowiązującego klienta do pokrycia szkód wynikłych w związku ze zniszczeniem mienia oraz szkód wyrządzonych osobom trzecim (dowód: karta nr 46).

Z dniem 01.12.2011 r. Przedsiębiorca wprowadził do obrotu zmieniony wzorec warunków uczestnictwa, w którym:

- punkt III ppkt 1 otrzymał brzmienie „*Organizator zastrzega sobie prawo zmiany programu i świadczeń imprezy przed jej rozpoczęciem, gdy zmiana ta jest powodowana czynnikami od niego niezależnymi. Organizator zobowiązany jest powiadomić pisemnie Klienta o tej zmianie niezwłocznie po otrzymaniu informacji*

na ten temat. W takim wypadku Klient powinien niezwłocznie poinformować Organizatora czy: a. przyjmuje proponowane w imprezie zmiany, b. odstępuje od umowy z zachowaniem prawa do zwrotu wpłaconych kwot pieniężnych, bez ponoszenia kosztów z tym związanych. c. żąda obniżenia ceny w przypadku zubożenia świadczeń umownych lub zmniejszenia się ich liczby”;

- punkt III ppkt 4 zd. 2 otrzymał brzmienie *„Zmianę cen uzasadniają wzrost kursów walut mających wpływ na kalkulację ceny, wzrost cen paliwa, podatków, opłat urzędowych oraz opłat należnych za usługi lotniskowe i klimatyczne”;*
- punkt X ppkt 8 otrzymał brzmienie *„Klient zobowiązany jest do pokrycia szkód wynikłych w związku ze zniszczeniem mienia oraz szkód wyrządzonych osobom trzecim zarówno przez samego Klienta jak i osoby niepełnoletnie, pozostające pod jego opieką”* (dowód: karty nr 88 i 91).

W dn. 10.12.2011 r. wykonane zostały umowy zawarte z konsumentami, których przedmiotem była organizacja jednodniowej wycieczki na jarmark świąteczny w Dreźnie, w której uczestniczyły [...] osoby. Umowy dotyczące udziału w tej imprezie turystycznej (w ilości [...] umów), zawarte przed dniem 01.12.2011 r., a więc z zastosowaniem wcześniej obowiązujących warunków uczestnictwa, zostały aneksowane w dniu rozpoczęcia imprezy (dowód: karta nr 94).

W toku postępowania ustalono, że Przedsiębiorca osiągnął w 2010 roku przychód z tytułu działalności gospodarczej w wysokości [...], w tym przychód z tytułu organizacji imprez turystycznych w wysokości [...]. Wysokość przychodu ustalono na podstawie rachunku zysków i strat za 2010 rok (dowód: karty nr 83-84).

Stanowisko przedsiębiorcy

Odnosząc się w piśmie z dn. 2.08.2011 r. do zarzutu stosowania postanowienia, o którym mowa w punkcie II sentencji niniejszej decyzji, Organizator podniósł, że postanowienie to należy rozpatrywać całościowo, nie fragmentarycznie przy uwzględnieniu art. 14 ust. 5 ustawy o usługach turystycznych, a postanowienie to nie jest tożsame z postanowieniem wpisanym do rejestru. Przedsiębiorca podniósł, że *„przepis ten posługuje się pojęciem ‘niezwłocznie’ (czyli inaczej rzecz ujmując bez zbędnej zwłoki), które nie jest pojęciem zdefiniowanym w obowiązującym prawie. Powszechnie przyjmuje się, że jest to termin 7-dniowy bądź 14-dniowy. Przedsiębiorcy wprowadzającemu termin 7-dniowy nie można czynić zarzutu, że jest to termin zbyt krótki uniemożliwiający konsumentowi do zajęcia stanowiska w sprawie”*.

Organizator wyraził stanowisko, że skoro ustawodawca nie określił kwestii skutków braku zajęcia stanowiska przez konsumenta we wskazanym terminie, to należy uznać, że pozostawiono to swobodzie kontraktowej. Organizator podniósł, że *„ponadto wnioskując a contrario skoro klient nie zajmuje stanowiska w przedmiotowej sprawie, to należy przyjąć, że jest to jego milcząca zgoda na dokonane zmiany. Trudno uznać za racjonalne, że celem ustawodawcy przy konstrukcji omawianego przepisu było danie klientowi nieograniczoną w czasie możliwość na odniesienia się do proponowanych zmian bez jakiegokolwiek dla niego skutków w przypadku braku zajęcia przez niego stanowiska”*. Przedsiębiorca podniósł, że brak nałożenia na klienta obowiązku poinformowania, czy akceptuje zmiany czy nie, skutkować będzie brakiem ustosunkowania się konsumenta lub zrobieniem tego po rozpoczęciu imprezy, a *„w sytuacji kiedy klient nie zgodziłby się na zmianę warunków i poinformował o tym organizatora w dniu wylotu lub nawet po rozpoczęciu imprezy, narażałoby to organizatorów na ogromne straty. Jeśliby przyjąć z kolei, że brak stanowiska klienta w sprawie zmiany*

warunków oznacza jego brak akceptacji, wówczas w takiej sytuacji organizator musiałby dokonać skreślenia klienta z listy uczestników imprezy jeśli ten nie ustosunkowałby się do propozycji organizatora w odpowiednim czasie przed imprezą. (...) Zgadza się z decyzją o zakwestionowaniu terminów 3-dniowych w podobnych sprawach, natomiast uznajemy, iż zgodnie z zapisem ustawy terminem 'niezwłocznie' można określić zwyczajowo przyjęty termin 7 dni, jako wystarczający na zajęcie przez klienta odpowiedniego stanowiska w przedmiotowej sprawie" (dowód: karty nr 47-48).

Odnosząc się do zarzutu stosowania postanowienia, o którym mowa w punkcie III sentencji niniejszej decyzji, Przedsiębiorca podniósł w ww. piśmie z dn. 2.08.2011 r., że ma ono „*charakter prewencyjny i uświadamiający klienta o konsekwencjach wynikających z jego działania lub działania osób niepełnoletnich przebywających pod jego opieką podczas imprezy*”, ponadto Przedsiębiorca nie miał na myśli pokrycia szkód podczas trwania imprezy i zaproponował usunięcie przecinka po słowie „trzecim” lub przeredagowanie postanowienia w taki sposób aby „(...) klient był poinformowany o fakcie, iż odpowiada za szkody wyrządzone przez siebie jak i osoby niepełnoletnie pozostające pod jego opieką, co było intencją tego zapisu w naszych warunkach uczestnictwa” (dowód: karta nr 48).

Odnosząc się w piśmie z dn. 2.08.2011 r. do zarzutu stosowania postanowienia, o którym mowa w punkcie I sentencji niniejszej decyzji, Organizator podniósł, że interpretuje to postanowienie zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy o usługach turystycznych, a sformułowanie „w szczególności” nie odnosi się do żadnych innych przyczyn i „*stanowi li tylko błędne zredagowanie przytoczonego wyżej zapisu*”. Przedsiębiorca zadeklarował gotowość zmiany przedmiotowego postanowienia poprzez wykreślenie słów „w szczególności” (dowód: karta nr 47).

W piśmie z dn. 09.12.2011 r. Przedsiębiorca podniósł, że działalność gospodarcza polegająca na organizacji imprez turystycznych dla klientów indywidualnych została w 2011 roku zdecydowanie ograniczona, o czym świadczy „*znikoma ilość tych imprez, a w ślad za tym i zawartych umów*”, co związane jest z faktem, że Przedsiębiorca „(...) *koncentruje się na sprzedaży imprez turystycznych dla klientów indywidualnych na zasadzie działalności agencyjnej*”. Przedsiębiorca podniósł także, iż zmiana wzorca warunków uczestnictwa z dniem 01.12.2011 r. w żaden sposób nie wpłynęła na organizację imprezy turystycznej w dn. 10.12.2011 r. (dowód: karta nr 94).

Prezes Urzędu zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności konieczne jest ustalenie, czy w okolicznościach przedmiotowej sprawy doszło do **naruszenia interesu publicznoprawnego**. Zgodnie z przepisem art. 1 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, celem regulacji w niej przyjętej jest zapewnienie rozwoju i ochrony konkurencji, a także podejmowana w interesie publicznym ochrona przedsiębiorców narażonych na stosowanie praktyk ograniczających konkurencję i ochrona interesów konsumentów. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów ma zatem charakter publicznoprawny i służy ochronie interesu ogólnospołecznego; w odniesieniu do przedsiębiorców chroni konkurencję, a w odniesieniu do konsumentów ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Instrumenty w niej przewidziane mogą być stosowane jedynie wówczas, gdy na skutek działań sprzecznych z przepisami prawa naruszony został interes publiczny. Ma to miejsce w szczególności wtedy, gdy określonymi działaniami dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, względnie, gdy wywołują one na rynku niekorzystne zjawiska (wyrok Sądu Antymonopolowego z dn. 24 października 1991 r., sygn. akt XV Amr 8/90).

Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy na podstawie umów pośrednictwa w obrocie nieruchomościami o treści zakwestionowanej w toku niniejszego postępowania korzystają lub będą korzystać z usług świadczonych przez Przedsiębiorcę. Objęte zarzutem działanie przedsiębiorcy wymierzone jest w szeroki krąg uczestników rynku, ponieważ jest ono skierowane do członków określonej zbiorowości tj. wszystkich rzeczywistych i potencjalnych odbiorców świadczonych przez Przedsiębiorcę usług. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów, co oznacza, iż naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego.

W tym stanie rzeczy uznać należy, że w niniejszej sprawie ma miejsce naruszenie przez Przedsiębiorcę interesu publicznoprawnego, co uzasadnia ocenę jego zachowania na rynku w świetle przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest stosowanie praktyk naruszających **zbiorowe interesy konsumentów**. Stosownie do art. 24 ust. 2 ww. ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.); 2) naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji; 3) nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji. Art. 24 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje natomiast, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Konsumentem w rozumieniu ww. ustawy jest osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową, zgodnie z art. 22¹ Kodeksu cywilnego w związku z art. 4 pkt 12 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców. Uznanie określonego działania przedsiębiorcy za niezgodne z zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wymaga wykazania, że spełnione zostały kumulatywnie następujące przesłanki:

- oceniane zachowanie musi być podejmowane przez podmiot będący przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,
- zachowanie przedsiębiorcy nosi znamiona bezprawności,
- praktyka musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Status przedsiębiorcy

Zgodnie z art. 4 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez przedsiębiorcę rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Zgodnie z przepisem art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tj. Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 ze zm.) przedsiębiorcą jest osoba fizyczna wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. W niniejszym postępowaniu podmiot będący stroną postępowania posiada status przedsiębiorcy, gdyż jest osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej (dowód: karty nr 9-10). Zachowania niniejszego podmiotu

podlegają zatem bez wątpienia kontroli dokonywanej na podstawie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, że R.W., prowadzący działalność gospodarczą jako Prywatne Biuro Podróży Sindbad w O. **jest przedsiębiorcą** w rozumieniu art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje pojęcia zbiorowych interesów konsumentów, stąd przy ustalaniu jego treści należy odwołać się do orzecznictwa sądowego. Należy przyjąć, że interesem, który podlega ochronie na podstawie art. 24 ustawy jest interes prawny, rozumiany jako określone potrzeby konsumenta uznane przez ustawodawcę za godne ochrony. Działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów wtedy, gdy wywołuje negatywne skutki w sferze ich praw i obowiązków.

Wskazówki co do tego, jak należy pojmować zbiorowy interes konsumentów zawarte są natomiast w art. 24 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, który stanowi, że nie jest zbiorowym interesem suma indywidualnych interesów konsumentów. W wyroku z dnia 10 kwietnia 2008 r. (sygn. akt III SK 27/07) Sąd Najwyższy wskazał, iż wystarczające dla stwierdzenia, że ma miejsce naruszenie zbiorowych interesów konsumentów powinno być ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów) wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów za pomocą wspólnego dla nich kryterium. W ww. wyroku Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, iż sformułowanie: „*nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów*” należy rozumieć w ten sposób, że liczba indywidualnych konsumentów, których interesy zostały naruszone nie decyduje o tym, czy dana praktyka narusza zbiorowe interesy konsumentów. Praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest bowiem takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy w taki sposób, iż potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy.

Zgodnie z powołanym wyrokiem Sądu Najwyższego przez interes zbiorowy należy rozumieć zatem interes dotyczący konsumentów jako określonej zbiorowości. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów ma miejsce wówczas, gdy negatywnymi skutkami działań przedsiębiorcy dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, mających status konsumentów. Do naruszenia zbiorowego interesu konsumentów konieczne jest, żeby działanie przedsiębiorcy było skierowane nie do konkretnej osoby, lecz do grupy adresatów wyodrębnionych za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Działanie o takim charakterze jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa nie tylko w odniesieniu do konkretnych konsumentów, lecz wobec każdego z członków danej zbiorowości. Przy tym zaistnienie przesłanki naruszenia zbiorowego interesu konsumenta nie jest bezpośrednio uzależnione od liczby konsumentów, których interesy zostały rzeczywiście naruszone wskutek działań przedsiębiorcy. Istotne jest to, że przedmiotowe działanie może zagrozić, przynajmniej potencjalnie, interesom pewnego kręgu nieprofesjonalnych uczestników rynku.

Bezprawność działań

Ostatnią z przesłanek, jakie należy rozważyć w celu udowodnienia naruszenia zakazu określonego w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest bezprawność podejmowanych przez przedsiębiorcę zachowań. Bezprawność ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującymi przepisami prawa. Praktyki przedsiębiorcy, by zakwalifikować je jako naruszające zbiorowe interesy konsumentów „muszą być zatem wymierzone w uprawnienia, jakie konsumentom przyznają obowiązujące przepisy prawa”¹.

Porządek prawny, którego naruszenie może wypełniać dyspozycję art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów². Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Art. 24 tej ustawy nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw. Na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem³.

W art. 24 ust. 2 ustawodawca wskazał przykładowe rodzaje praktyk, które naruszają zbiorowe interesy konsumentów, zaliczając do nich stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji. Katalog ten nie jest jednak wyczerpujący. Ustawodawca posłużył się tutaj terminem „w szczególności”, co oznacza, że ma on charakter przykładowy. Zamiarem ustawodawcy było uznanie za praktykę określoną w art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów działań, które naruszyły przepisy innych aktów prawnych. Oprócz praktyk wskazanych bezpośrednio przez ustawodawcę w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów „za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów można uznać zachowania naruszające przepisy innych ustaw, które nakładają na przedsiębiorcę określone obowiązki względem konsumenta. Zdaniem Sądu Najwyższego zachowania takie (...) stanowią bowiem jednocześnie zachowania bezprawne i skutkują zniesieniem, ograniczeniem lub zniekształceniem praw konsumentów, wpływając tym samym na chronioną przez przepis obowiązującego prawa sferę ich interesów”⁴.

Podkreślenia wymaga także, że bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga zatem kwestia, czy zachowanie przedsiębiorcy było zgodne, czy też niezgodne z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. O bezprawności działania decyduje całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego⁵. Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje ponadto strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy (umyślność bądź nieumyślność), a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych.

Prezes Urzędu może stwierdzić stosowanie przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na posługiwaniu się postanowieniem wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru, bez względu na to, czy wpis dotyczy tego

¹ Uchwała SN z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06), OSNP 2007/1-2/35. Por. również: M. Szydło: *Publicznoprawna ochrona zbiorowych interesów konsumentów*, Monitor Prawniczy nr 2004/17/791.

² Wyrok SOKiK z dnia 13 listopada 2007 r. (sygn. akt XVII AmA 45/07).

³ Por. wyrok SOKiK z dnia 23 czerwca 2006 r. (sygn. akt XVIII AmA 32/05).

⁴ Uchwała SN z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06), OSNP 2007/1-2/35.

⁵ Wyrok SN z dnia 8 maja 2002 r. (sygn. akt I PKN 267/2001).

przedsiębiorcy, przeciwko któremu jest prowadzone postępowanie, czy też nie (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dn. 19 grudnia 2003 r. w sprawie o sygn. akt III CZP 95/03, Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dn. 29 września 2005 r. w sprawie o sygn. akt VI ACa 381/05, Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dn. 2 grudnia 2005 r. w sprawie o sygn. akt VI ACa 760/05). Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej także „SOKiK”) wyrażonym w wyroku z dn. 25 maja 2005 r. (sygn. akt XVII Ama 46/04), dla uznania, iż określona klauzula jest niedozwolonym postanowieniem umownym wpisanym do rejestru klauzul niedozwolonych wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie dwóch klauzul powinien być zatem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame. Trafność wyżej opisanego stanowiska potwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dn. 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06).

Wynikająca z art. 479⁴⁵ § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.) jawność rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone oznacza, że od chwili wpisania do niego określonego postanowienia zakazane jest stosowanie tożsamyh postanowień w obrocie konsumenckim i nikt nie może zasłaniać się nieznajomością dokonanych wpisów. Rejestr postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone jest prowadzony przez Prezesa Urzędu. Rejestr ten jest powszechnie dostępny w wersji elektronicznej na stronie internetowej Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod adresem www.uokik.gov.pl. Powyższe uzasadnia stwierdzenie, że przedsiębiorca był z mocy prawa zobowiązany do powstrzymania się od stosowania ww. postanowień, które uznano za tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru.

Ad I

W przedmiotowym postępowaniu pierwszy postawiony R. W., prowadzącemu działalność gospodarczą jako Prywatne Biuro Podróży Sindbad w O. zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o jakiej mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polega na tym, że w stosowanym w obrocie z konsumentami wzorcu „Warunki uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PBP Sindbad” zamieszczono postanowienie o treści: *„Zmianę cen uzasadniają w szczególności: wzrost kursów walut mających wpływ na kalkulację ceny, wzrost cen paliwa, podatków, opłat urzędowych oraz opłat należnych za usługi lotniskowe i klimatyczne”*, co może być niezgodne z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 223 poz. 2268 ze zm.).

Analizując przesłankę **bezprawności** kwestionowanego zachowania Organizatora należy wskazać, iż na podstawie art. 17 ust. 1 powołanej wyżej ustawy o usługach turystycznych cena ustalona w umowie nie może być podwyższona, chyba że umowa wyraźnie przewiduje możliwość podwyższenia ceny, a organizator turystyki udokumentuje wpływ na podwyższenie ceny jednej z następujących okoliczności: 1) wzrostu kosztów transportu; 2) wzrostu opłat urzędowych, podatków lub opłat należnych za takie usługi, jak lotniskowe, załadunkowe lub przeładunkowe w portach morskich i lotniczych; 3) wzrostu kursów walut.

Katalog przyczyn podwyższenia ceny imprezy turystycznej, przewidziany przez ustawodawcę, ma charakter zamknięty. Tymczasem określony w stosowanym przez

Przedsiębiorcę postanowieniu katalog przyczyn ma charakter otwarty, na co wskazuje wyraźnie zwrot „w szczególności”. Oznacza to, iż Przedsiębiorca może podnieść cenę także z innych przyczyn, nie przewidzianych w powołanym przepisie ustawy o usługach turystycznych.

Wobec powyższego przedmiotowe postanowienie jest sprzeczne z art. 17 ust. 1 ustawy turystycznej, a jego stosowanie stanowi działanie **bezprawne**, określone w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zachowanie Organizatora godzi w **interesy konsumentów**, gdyż stosowanie we wzorcu umowy kwestionowanej klauzuli pozwala Przedsiębiorcy podnieść cenę imprezy turystycznej także w sytuacjach, gdy na podstawie przepisów prawa możliwość taka jest wyłączona. Ponadto konsument pozbawiony jest informacji, jakie to przyczyny (oprócz wymienionych w treści postanowienia) mogą spowodować wzrost ceny imprezy turystycznej.

W przedmiotowej sprawie zakwestionowane zachowanie Organizatora dotyczy zbiorowego interesu konsumentów, gdyż skierowane jest do szerokiego ich kręgu. Stosowane praktyki wymierzone są zatem we wszystkich rzeczywistych odbiorców świadczonych przez Przedsiębiorcę usług, z którymi zawarto umowy o organizację imprezy turystycznej na podstawie wzorca zakwestionowanego w toku niniejszego postępowania, jak również w jej potencjalnych kontrahentów. Zakwestionowane zachowania podejmowane są w sposób powtarzalny i powszechny, co wynika zresztą z samej natury wzorców umowy, jakimi posługuje się Organizator w obrocie gospodarczym. Są one skierowane do szerokiego kręgu odbiorców, co z założenia oznacza, iż działanie przedsiębiorcy jest ustalone, jednakowe i powtarzalne we wszystkich przypadkach, gdy dany wzór umowy znajduje zastosowanie.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, iż kwestionowane zachowanie Organizatora **stanowi praktykę** naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o jakiej mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W toku przeprowadzonego postępowania Przedsiębiorca zadeklarował w piśmie z dnia 02.08.2011 r. dokonanie zmiany treści wzorca „Warunków uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PBP Sindbad”. Następnie Przedsiębiorca w dn. 01.12.2011 r. wprowadził do obrotu zmienione warunki uczestnictwa, nie zawierające zakwestionowanego postanowienia. Powyższe dało podstawy do przyjęcia, że z tym dniem **doszło do zaniechania** stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów rozważanej w tym punkcie.

Stosownie do art. 26 ust. 1 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24 tej ustawy. Na podstawie art. 27 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie wydaje się decyzji, o której mowa w art. 26, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W tym przypadku Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

Ad II

Punktem wyjścia dla oceny bezprawności zachowania Organizatora była w ocenie Prezesa Urzędu tożsamość postanowienia o treści „*ORGANIZATOR zastrzega sobie prawo zmiany programu i świadczeń imprezy przed jej rozpoczęciem, gdy zmiana ta jest powodowana czynnikami od niego niezależnymi. ORGANIZATOR zobowiązany jest powiadomić pisemnie*

KLIENTA o tej zmianie niezwłocznie po otrzymaniu informacji na ten temat (...) Jeżeli KLIENT w terminie 7 dni od dnia powiadomienia, na piśmie nie sprzeciwi się zmianie, ORGANIZATOR uzna, że wyraził on na nią zgodę” z poniższymi postanowieniami, wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

W wyroku z dn. 24 listopada 2004 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (sygn. akt XVII AmC 119/03) uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *„Wzrost ceny imprezy o więcej niż 15% upoważnia uczestnika do rezygnacji z imprezy pod warunkiem powiadomienia MAZUR POL nie później niż 3 dni od daty otrzymania zawiadomienia o zmianie ceny. Brak powiadomienia będzie traktowane przez MAZUR POL jako przyjęcie przez uczestnika nowych warunków”*, które zostało w dn. 22 lutego 2005 r. wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, pod pozycją nr 299. W wyroku z dn. 7 lutego 2005 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (sygn. akt XVII AmC 108/03) uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *„Agent obowiązany jest do powiadomienia Uczestnika o ewentualnej zmianie istotnych warunków umowy (termin, program imprezy, standard) niezwłocznie po uzyskaniu informacji uzasadniającej taką zmianę. Uczestnik obowiązany jest w ciągu 3 dni od daty otrzymania powiadomienia złożyć oświadczenie akceptujące nowe warunki, a w przypadku podwyżki ceny dokonać wpłaty różnicy ceny, bądź też złożyć oświadczenie o rezygnacji z imprezy. Brak odpowiedzi uczestnika jest równoznaczny z akceptacją nowych warunków udziału w imprezie”*, które zostało w dn. 3 lipca 2006 r. wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, pod pozycją nr 779. W wyroku z dn. 28 listopada 2006 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (sygn. akt XVII AmC 142/05) uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *„Uczestnikowi przysługuje zwrot pełnej wpłaty, jeżeli rezygnacja lub niemożność wzięcia udziału w imprezie nastąpiła z przyczyny BUTiR Alf. Należą do nich: a) istotne zmiany warunków umowy, tzn.: cena, termin, miejsce i standard zakwaterowania, środek transportu, trasa wycieczki. Rezygnacja z tych przyczyn może nastąpić w ciągu 3 dni po otrzymaniu zawiadomienia z BUTiR Alf. Brak odpowiedzi w tym terminie uważa się za akceptację zmienionych warunków umowy”*, które zostało w dn. 23 stycznia 2007 r. wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, pod pozycją 1003.

Ponadto w wyroku z dn. 18 marca 2009 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (sygn. akt XVII AmC 281/08) uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *„Uczestnik powinien pisemnie powiadomić B.P. Sopot Travel Sp. z o.o. o akceptacji nowych warunków umowy lub rezygnacji w ciągu 3 dni od otrzymania zawiadomienia. W przypadku rezygnacji Uczestnik otrzyma w ciągu 7 dni zwrot całości wpłaconych opłat. Brak odpowiedzi Klienta w terminie określonym niniejszym punktem, uważa się za akceptację zmienionych warunków”*, które zostało w dn. 27 maja 2009 r. wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, pod pozycją 1614.

W każdym z powyższych przypadków, zakwestionowane przez sąd postanowienia przewidują termin krótszy (do 3 dni) niż termin przewidziany przez Organizatora (7 dni). W związku z powyższym opisane zachowanie Przedsiębiorcy nie może zostać uznane za stosowanie postanowienia wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Zgodnie z art. 83 ustawy z dn. 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie do postępowania przed Prezesem Urzędu stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2000 r. Nr 98

poz. 1071 ze zm.). Na podstawie przepisu art. 105 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego organ administracji państwowej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania, gdy z jakiegokolwiek przyczyny stało się ono bezprzedmiotowe. Bezprzedmiotowość postępowania administracyjnego oznacza, że brak jest któregoś z elementów pozwalających na rozstrzygnięcie sprawy co do jej istoty.

Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 24 kwietnia 2003 r. (sygn. akt III SA 2225/01) stwierdził, że bezprzedmiotowość postępowania oznacza brak któregoś z elementów stosunku materialnoprawnego, skutkującego tym, iż nie można załatwić sprawy przez rozstrzygnięcie jej co do istoty. Jest to orzeczenie formalne, kończące postępowanie bez jego merytorycznego rozstrzygnięcia. Bezprzedmiotowość wynika z przyczyn podmiotowych lub przedmiotowych. Bezprzedmiotowość postępowania administracyjnego to brak przedmiotu postępowania. Tym przedmiotem jest zaś konkretna sprawa, w której organ administracji państwowej jest władny i jednocześnie zobowiązany rozstrzygnąć na podstawie przepisów prawa materialnego o uprawnieniach lub obowiązkach indywidualnego podmiotu.

W przedmiotowej sprawie Prezes Urzędu postawił zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na stosowaniu postanowienia wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. W toku prowadzonego postępowania stwierdzono jednak, że takie działanie Organizatora nie może świadczyć o stosowaniu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Biorąc pod uwagę powyższe przesłanki Prezes Urzędu stwierdził, że brak jest podstaw do stwierdzenia, że stosowana praktyka w zakresie objętym niniejszym postępowaniem jest bezprawna. W związku z faktem, że nie zaistniała przesłanka bezprawności działań przedsiębiorcy, zasadne jest umorzenie postępowania w tym zakresie.

W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie II sentencji niniejszej decyzji.

Ad III

Punktem wyjścia dla oceny bezprawności zachowania Organizatora była w ocenie Prezesa Urzędu tożsamość postanowienia o treści *„KLIENT zobowiązany jest do pokrycia szkód wynikłych w związku ze zniszczeniem mienia oraz szkód wyrządzonych osobom trzecim, w trakcie imprezy, przez KLIENTA lub osoby niepełnoletnie, pozostające pod jego opieką”* z poniższymi postanowieniami, wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

W wyroku z dn. 1 lipca 2009 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (sygn. akt XVII AmC 263/08) uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *„Uczestnik jest zobowiązany do pokrycia kosztów szkód wyrządzonych przez siebie bądź przez osoby niepełnoletnie będące pod jego opieką, w czasie trwania imprezy i w miejscu jej powstania”*, które zostało w dn. 28 września 2009 r. wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, pod pozycją nr 1693. W wyroku z dn. 17 września 2009 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (sygn. akt XVII AmC 408/09) uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *„Klient zobowiązany jest do pokrycia wyrządzonych przez siebie szkód w trakcie trwania imprezy w miejscu ich powstania (hotel, autokar, prom, itd.)”*, które zostało w dn. 13 stycznia 2010 r. wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, pod pozycją nr 1821.

Ponadto w wyroku z dn. 12 października 2010 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (sygn. akt XVII AmC 431/10) uznał za niedozwolone

postanowienie o treści: „*Uczestnik odpowiada za szkody powstałe z jego winy lub z winy osób będących pod jego opieką i zobowiązany jest do pokrycia kosztów naprawy w miejscu ich powstania*”, które zostało w dn. 20 stycznia 2011 r. wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, pod pozycją nr 2130.

W każdym z powyższych przypadków, zakwestionowane przez sąd postanowienia przewidują obowiązek pokrycia szkód, wyrządzonych przez konsumenta (w przypadku dwóch postanowień także przez osoby za które on odpowiada) w miejscu powstania tych szkód. Stosowane przez Organizatora postanowienie nie odnosi się do miejsca wyrządzenia szkody, lecz do czasu trwania imprezy turystycznej. Z postanowienia stosowanego przez Organizatora nie wynika jednoznacznie obowiązek pokrycia kosztów wyrządzonej szkody w miejscu jej powstania, co wyraźnie przewidziano w treści powołanych wyżej klauzul wpisanych do rejestru. W związku z powyższym opisane zachowanie Przedsiębiorcy, pomimo pewnych podobieństw, nie może zostać uznane za stosowanie postanowienia wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Zgodnie z art. 83 ustawy z dn. 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie do postępowania przed Prezesem Urzędu stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2000 r. Nr 98 poz. 1071 ze zm.). Na podstawie przepisu art. 105 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego organ administracji państwowej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania, gdy z jakiegokolwiek przyczyny stało się ono bezprzedmiotowe. Bezprzedmiotowość postępowania administracyjnego oznacza, że brak jest któregoś z elementów pozwalających na rozstrzygnięcie sprawy co do jej istoty.

Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 24 kwietnia 2003 r. (sygn. akt III SA 2225/01) stwierdził, że bezprzedmiotowość postępowania oznacza brak któregoś z elementów stosunku materialnoprawnego, skutkującego tym, iż nie można załatwić sprawy przez rozstrzygnięcie jej co do istoty. Jest to orzeczenie formalne, kończące postępowanie bez jego merytorycznego rozstrzygnięcia. Bezprzedmiotowość wynika z przyczyn podmiotowych lub przedmiotowych. Bezprzedmiotowość postępowania administracyjnego to brak przedmiotu postępowania. Tym przedmiotem jest zaś konkretna sprawa, w której organ administracji państwowej jest władny i jednocześnie zobowiązany rozstrzygnąć na podstawie przepisów prawa materialnego o uprawnieniach lub obowiązkach indywidualnego podmiotu.

W przedmiotowej sprawie Prezes Urzędu postawił zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na stosowaniu postanowienia wpisanego do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone. W toku prowadzonego postępowania stwierdzono jednak, że takie działanie Organizatora nie może świadczyć o stosowaniu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Biorąc pod uwagę powyższe przesłanki Prezes Urzędu stwierdził, że brak jest podstaw do stwierdzenia, że stosowana praktyka w zakresie objętym niniejszym postępowaniem jest bezprawna. W związku z faktem, że nie zaistniała przesłanka bezprawności działań przedsiębiorcy, zasadne jest umorzenie postępowania w tym zakresie.

W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie III sentencji niniejszej decyzji.

Ad IV

Zgodnie z treścią art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, **karę pieniężną** w wysokości nie

większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 tejże ustawy.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie zawiera zamkniętego katalogu przesłanek, od których uzależniana jest wysokość nakładanych na przedsiębiorców kar. Norma prawna wynikająca z art. 111 ww. ustawy stanowi jedynie, iż przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, o których mowa między innymi w art. 106 należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Wskazać również należy, że kara pieniężna może być nałożona na przedsiębiorcę niezależnie od tego, czy dopuścił się naruszenia przepisów ustawy umyślnie, czy też nieumyślnie. Z powyższego wynika, że kara może być nałożona bez względu na okoliczność występowania po stronie przedsiębiorcy winy rozumianej jako świadomość bezprawności zachowania. Okoliczność ta jest jednak czynnikiem relewantnym przy miarkowaniu wysokości nakładanej kary pieniężnej⁶. Nałożona przez Prezesa Urzędu kara powinna ponadto pełnić funkcję represyjną (tj. stanowić dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów), a także prewencyjną, dyscyplinującą (tj. zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości). W zależności od stopnia naruszenia przepisów ustawy, ustala się funkcję prewencyjną lub represyjną za wiodącą.

W punkcie I sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez Przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o jakiej mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Powyższe daje podstawy do nałożenia na Organizatora kary pieniężnej określonej w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Podstawą obliczenia wysokości niniejszej kary jest przychód osiągnięty przez Przedsiębiorcę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, tj. w 2010 roku. Przychód osiągnięty przez Przedsiębiorcę w 2010 r. wyniósł [...], w związku z czym maksymalna kara, jaka mogłaby w niniejszym przypadku zostać wymierzona, to kara w wysokości [...].

Kara wymierzana jest wymierzana jest w związku ze stosowaniem praktyki, opisanej powyżej w punkcie I sentencji niniejszej decyzji, pozwalającej Przedsiębiorcy podnieść cenę z przyczyn nie przewidzianych ustawie o usługach turystycznych, co jest niezgodne z art. 17 ust. 1 tej ustawy.

W oparciu o osiągnięty przez Organizatora przychód ustalono kwotę bazową stanowiącą punkt wyjścia dla dalszych obliczeń, którą określono na poziomie [...] % przychodu, czyli na poziomie 62 669 zł.

W powyższym kontekście wzięto pod uwagę, iż stosowane przez Organizatora naruszenie zbiorowych interesów konsumentów miało miejsce na etapie zawierania kontraktu i polegało na mającym wpływ na treść kontraktu naruszeniu przepisów prawa. Nakładając karę pieniężną określoną w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu bierze pod uwagę spełnienie przesłanki określonej w ww. przepisie tj. uznanie, iż naruszenie dokonane było co najmniej nieumyślnie. W niniejszym przypadku nie wykazano umyślności działania Przedsiębiorcy. Okoliczności sprawy pozwalają jednak stwierdzić, iż jego działania były wynikiem zaniedbania i wynikały z niedołożenia staranności, jakiej należałoby oczekiwać od doświadczonego uczestnika obrotu

⁶ Konrad Kohutek w: „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz”, Wolters Kluwer Polska sp. z o.o., Warszawa 2008 r., str. 1027.

gospodarczego. W związku z powyższym brak jest podstaw do podwyższenia kary pieniężnej nałożonej na Przedsiębiorcę z uwagi na przesłankę umyślności działania. Okoliczność, iż Organizator ponosi winę nieumyślną za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie wpływa jednak na możliwość nałożenia na niego kary pieniężnej na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z tym przepisem wymierzenie kary jest bowiem możliwe również w przypadku naruszenia nieumyślnego.

Oceniając wagę naruszenia Prezes Urzędu miał również na względzie, iż zakwestionowana praktyka wymierzona była we wszystkich konsumentów korzystających z usług Organizatora, a zatem miała charakter powszechny. Przy miarkowaniu kary uwzględniono również fakt, że choć Organizator zawiera z konsumentami umowy wykonywane jednorazowo, to dotyczą one towaru istotnego z uwagi na jego charakter. Jednocześnie zauważono także, że na rynku świadczenia usług turystycznych działa wielu przedsiębiorców oferujących swe usługi, dzięki czemu konsumenci mogą swobodnie wybierać swego kontrahenta. Oceniana praktyka była długotrwała, gdyż ustalono, iż wzorzec warunków uczestnictwa był stosowany w obrocie od dn. 1 stycznia 2008 r.

Jak ustalono w toku postępowania, przychód osiągnięty w 2010 r. przez Przedsiębiorcę z tytułu organizacji imprez turystycznych (czyli działalności, której dotyczy zarzut naruszenia zbiorowych interesów konsumentów) wyniósł [...] zł, a więc stanowił około [...]% całkowitego przychodu osiągniętego przez Przedsiębiorcę z tytułu działalności gospodarczej. Powyższa okoliczność uzasadnia zmniejszenie kwoty bazowej o **80%**, to jest do poziomu 12 534 zł.

Po ustaleniu kwoty bazowej przystąpiono do analizy, czy w niniejszej sprawie zasły okoliczności łagodzące i obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary. Okolicznością łagodzącą, która wystąpiła w niniejszej sprawie, jest zaniechanie przez przedsiębiorcę stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów niezwłocznie po wszczęciu postępowania przez Prezesa Urzędu, w związku z czym kwotę bazową należy zmniejszyć o **30%**, to jest do poziomu 8774 zł. W sprawie nie wystąpiły okoliczności obciążające.

Na ostatnim etapie sprawdzono, czy kara obliczona w ww. sposób nie przewyższa kary w maksymalnej wysokości, jaka została przewidziana w przepisie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Sytuacja taka nie ma jednak w niniejszym przypadku miejsca.

W wyniku obliczeń przeprowadzonych w wyżej opisany sposób karę pieniężną z tytułu naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji określono na poziomie **8774 zł** (słownie: ośmiu tysięcy siedmiuset siedemdziesięciu czterech złotych), co stanowi ok. [...]% przychodu Przedsiębiorcy, osiągniętego przez niego w 2010 roku.

W ocenie Prezesa Urzędu wymierzona kara jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ww. ustawy i współmierna do możliwości finansowych Organizatora. Prezes Urzędu uznał, że orzeczona kara powinna pełnić funkcję dyscyplinującą i prewencyjną tak, aby zapobiec w przyszłości stosowaniu podobnych naruszeń. Niniejsza kara powinna pełnić również funkcję edukacyjną i wychowawczą, a także podkreślać naganność zakwestionowanego w niniejszym postępowaniu zachowania przedsiębiorcy.

Wobec powyższego orzeczono, jak w punkcie IV sentencji niniejszej decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej

decyzji. Karę należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w NBP o/o Warszawa Nr 511010100078782231000000.

Ad V

Stosownie do art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ww. ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

W punkcie I sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu w wyniku przeprowadzonego przeciwko Organizatorowi postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów stwierdził naruszenie przez ww. przedsiębiorcę 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Spełniona została zatem przesłanka wynikająca z art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pozwalająca na obciążenie Organizatora kosztami przeprowadzonego postępowania, którymi są dla Prezesa Urzędu wydatki w kwocie 23 zł związane z prowadzoną w toku tego postępowania korespondencją.

W związku z tym postanowiono obciążyć R. W., prowadzącego działalność gospodarczą jako Prywatne Biuro Podróży Sindbad w O. kosztami postępowania w wysokości **23 zł** (słownie: dwudziestu trzech złotych).

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie V sentencji niniejszej decyzji.

Koszty niniejszego postępowania, na podstawie art. 264 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego, w związku z art. 83 i art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 511010100078782231000000 w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.) – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie V niniejszej decyzji, stosownie do treści art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479³² § 1 i 2 Kodeksu postępowania cywilnego, należy wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

DYREKTOR DELEGATURY
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW W KATOWICACH

Maciej Fragsztajn